

7. Очеретяна Н. М. Міжпредметні зв'язки в учбовому процесі професійно-технічних закладів освіти / Н. М. Очеретяна. – Ужгород, 2006. – 43 с.
8. Слєпкань З. І. Методика навчання математики / З. І. Слєпкань. – К. : Зодіак-ЕКО, 2000. – 512 с.
9. Ягупов В. В. Методологічні та теоретичні проблеми забезпечення міжпредметних зв'язків у підготовці фахівців технічного профілю / В. В. Ягупов, Н. М. Півень // Проблеми інженерно-педагогічної освіти. – 2010. – № 26. – С. 15-21.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Борисенко Надія Анатоліївна – асистент кафедри педагогіки і методики технологічної освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, факультет технологічної і професійної освіти.

Наукові інтереси: підготовка майбутніх учителів технологій до формування художньо-технічних умінь в учнів основної школи

УДК 378.115:377.1:687.1

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ПТНЗ ШВЕЙНОГО ПРОФІЛЮ

Тетяна Васенюк

Стаття присвячена проблемі формування професійної компетентності майбутніх викладачів спеціальностей ПТНЗ швейного профілю. Розкрито можливості впливу найновіших технологій в галузі інженерії на рівень підготовки конкурентоспроможних фахівців швейної галузі. Запропоновано для навчально-виробничого процесу зміст навчального матеріалу з конструювання жіночого плечового одягу на паперових та електронних носіях.

Ключові слова: професійна компетентність, проектно-конструкторська діяльність, проектування одягу, зміст навчального матеріалу.

Постановка проблеми. Сучасний стан в Україні характеризується переходом від однієї соціально-економічної системи до іншої. Цей перехід пов'язаний зі змінами способу життя у нашій країні, переоцінюванням існуючих норм і цінностей, реформуванням системи освіти і виробництва.

Спостерігається розвиток у народному господарстві нових форм організації виробництва, його технічного оновлення і автоматизації процесів, які мають забезпечити конкурентоспроможність вітчизняної продукції на світовому ринку. Забезпечити виконання сучасних вимог виробництва мають компетентні, висококваліфіковані фахівці, конкурентоспроможні на ринку праці. Тому серед основних орієнтирів національної освіти є створення належних умов для забезпечення країни якісним трудовим потенціалом, надання якісної професійної підготовки з урахуванням вимог сьогодення, забезпечення трудових ресурсів безпеки країни. Система підготовки фахівців має бути приведена у більш сучасну та ефективну відповідність до потреб економіки країни та потреб у кваліфікованих кадрах всіх професійних сфер.

Для багатьох майбутніх фахівців підготовка до професійної діяльності розпочинається ще у шкільному віці на уроках «Технологій», а продовжується у процесі здобуття освіти в професійно-технічних навчальних закладах і вищій школі та в подальшій трудовій діяльності. Формування професійно компетентного фахівця триває все життя.

Сучасне українське суспільство зацікавлене в тому, щоб громадяни були професійно і соціально мобільними, здатними самостійно, активно діяти, приймати рішення, легко адаптуватися до умов життя і праці, що стрімко змінюються.

Реалізація даного завдання суспільства залежить від рівня кваліфікації викладацьких кадрів і якості викладання. Одним із найголовніших чинників ефективності навчально-виробничого процесу є компетентність викладача (вчителя), його професійно-педагогічна діяльність.

Саме тому, успішність і якість підготовки майбутніх фахівців галузі безпосередньо залежить від працівників освітньої сфери, від професійної компетентності викладача. Професійна освіта, як одна з ланок державної системи освіти, здійснює підготовку висококваліфікованих фахівців з урахуванням перспектив розвитку освіти і вдосконалення виробництва.

Зростання вимог до якості швейних виробів і підготовки кадрів для певної галузі у XXI столітті вимагає глибоких професійних знань і творчого підходу до справи від фахівців модної індустрії різних кваліфікацій та етапів виготовлення одягу. Реалізувати соціальне замовлення суспільства мають професійно компетентні викладачі. Вони мають передбачати, прогнозувати, аналізувати та обирати раціональні шляхи навчання, застосовувати найновіші технології (в галузі інженерії у тому числі).

Професійно-практична підготовка фахівців швейної галузі відбувається у професійно-технічних навчальних закладах швейного профілю. Підготовка майбутніх кваліфікованих робітників галузі визначається рівнем кваліфікації викладачів спеціальних дисциплін ПТНЗ. Змінюються уявлення про

пріоритетні завдання професійної освіти і змінюються підходи до підготовки фахівців, з'являються нові моделі навчання і технології. Отже, формування професійної компетентності майбутніх викладачів спеціальних дисциплін ПТНЗ швейного профілю є однією з провідних *проблем* сучасної освіти і має відбуватися ще у вищому навчальному закладі.

Аналіз актуальних досліджень. Питання професійної підготовки майбутніх фахівців постійно знаходиться у центрі уваги педагогів. Проблема підготовки педагогічних працівників, і працівників з професійно-педагогічною освітою зокрема, розглядається багатоаспектно.

Питання характеру і змісту професійно-педагогічної діяльності розглядалися у роботах В. Безрукової, С. Гончаренка, О. Коваленко, Н. Кузьміної, Н. Ничкало, В. Радкевич та ін.; питання підготовки викладачів спеціальних дисциплін (інженерів-педагогів) досліджували Л. Горбатюк, С. Гура, Т. Дев'ятьярова, С. Дичковський, О. Макаренко, О. Прохорова, Т. Чаусова, Т. Яковенко; формування професійно-педагогічної компетентності вивчали І. Васильєв, К. Віаніс-Трофименко, М. Гордієнко, В. Гриньова, М. Зароцький, Е. Зеєр, І. Зязюн, І. Колеснікова, Н. Кузьміна, Л. Лебедик, Г. Лісовенко, С. Максименко, А. Маркова, Л. Мітіна, Г. Приходько, Г. Прокоф'єва, А. Радченко, Л. Сігасва, В. Свистун, Л. Тархан, А. Щербаков та ін. Серед них підготовкою фахівців швейного профілю займалися Н. Алік, І. Гриценко, О. Здолбнікова, О. Кириченко, Г. Омельченко, Н. Родіонова, М. Рябчиков, Л. Тархан та ін. У дослідженнях і публікаціях цих та інших вчених започатковано розв'язання нашої проблеми.

В сучасних умовах реформування освіти суттєво змінюється статус педагога. Відповідно зростають і вимоги до його професійної компетентності, рівня його професіоналізму. Нині підготовка випускників вищих навчальних закладів до педагогічної діяльності у ПТНЗ, механізм формування їх професійної компетентності сьогодні зовсім інший, ніж у попередніх поколіннях.

Постановка завдання. На сучасному етапі розвитку промисловості України швейна галузь знаходиться у дуже критичному стані: зменшується кількість великих підприємств з виготовлення одягу, і навпаки, збільшується кількість підприємств індивідуального та невеликих підприємств масового виготовлення одягу. Кожна епоха по-своєму вирішувала проблему передавання багатовікового досвіду із «створення» одягу наступним поколінням.

Підготовка майбутніх фахівців галузі третього тисячоліття визначається рівнем кваліфікації викладацьких кадрів, які здійснюють підготовку кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах. У Концепції розвитку інженерно-педагогічної освіти в Україні зазначається, що підготовка інженерно-педагогічних кадрів високої кваліфікації, здатних здійснювати соціально-професійну та виробничо-технологічну діяльність в ПТНЗ різного типу є першочерговим, пріоритетним напрямком розвитку вищої освіти [2, с. 5].

Враховуючи потребу нашої країни у висококваліфікованих фахівцях і швейної, і педагогічної галузей на часі формування професійної компетентності майбутніх викладачів спеціальних дисциплін професійно-технічних навчальних закладів швейного профілю. Проблема навчання підростаючого покоління належить до найскладніших у сучасній педагогіці. Пов'язана вона з переходом суспільства до нового соціального виміру, в основі якого перебуває професійно компетентний фахівець.

Формування професійно грамотної особистості, підготовленої до життя і активної трудової діяльності в умовах сучасного високотехнологічного, інформаційного суспільства забезпечується змістом навчання. Професійна і практична підготовка майбутніх викладачів спеціальних дисциплін ПТНЗ швейного профілю передбачає підготовку до майбутньої професійної проектно-конструкторської діяльності. Реалізація даного завдання полягає на дисципліні «Конструювання швейних виробів» і «Проектування швейних виробів з основами САПР». Конструювання одягу, як найважливіша частина проектування виробів, передбачає використання різних методик конструювання.

Тому **метою статті** є аналіз змісту навчального матеріалу підготовки майбутніх викладачів спеціальних дисциплін ПТНЗ швейного профілю до проектно-конструкторської діяльності і розкриття можливості застосування сучасних технологій у професійній діяльності майбутніх фахівців.

Отже, цілком закономірним нашим **завданням** стає необхідність проаналізувати існуючі методики конструювання швейних виробів і обрати найоптимальнішу для навчально-виробничого процесу з проектування та виготовлення одягу.

Вклад основного матеріалу дослідження. Виготовленням одягу люди займалися з глибокої давнини. За всіх часів люди намагалися змінити свою зовнішність за допомогою одягу. Він є особливою «візиткою» людини, яка визначає не тільки зовнішній вигляд людини, її соціальний і культурний статус, але й естетичний рівень, професію, вік і навіть настрої. За допомогою одягу людина висловлює своє «я», демонструє свою індивідуальність...

З давніх часів одяг є дзеркалом, у якому відображається вся історія людства. В наш час одяг не втратив своєї актуальності. Сьогодні доводить, що людина ХХІ ст. не готова відмовитися від одягу.

Посилення вимог до професійно-практичної підготовки фахівців швейної галузі зумовлено необхідністю її наближення до міжнародних стандартів якості, скорочення обсягів некваліфікованої та малокваліфікованої праці у процесі проектування і виготовлення одягу, постійним зростанням конкуренції

на ринку праці. Час потребує переосмислення і нового підходу до підготовки майбутніх фахівців галузі. З підвищенням вимог до якості підготовки сучасних спеціалістів виникає потреба у підвищенні їхнього рівня сформованості професійної компетентності.

Під компетентністю людини дослідники розуміють спеціально організований комплекс знань, умінь та навичок, які набуваються у процесі навчання [1; 3]. «Компетентність» пов'язують з обізнаністю, кваліфікованістю, або «сукупністю необхідних знань і якостей особистості, що дає право професійно підходити до вирішення питань у певній галузі» [4].

За педагогічним словником, поняття професійної компетентності формулюється так: «сукупність знань, вмінь, необхідних для ефективної професійної діяльності, уміння аналізувати, передбачати наслідки професійної діяльності, використовувати інформацію» [5, с. 78]. Аналіз сучасної науково-педагогічної літератури дозволяє стверджувати, що більшість науковців (Р. Гуревич, Л. Мітіна, С. Молчанов, В. Синенко, К. Шапошников та ін.) вважають, що професійна компетентність педагога – це сукупність знань, умінь, навичок, досвіду, а також його особистісних якостей.

Педагогічне та інженерне проектування є важливими складовими праці викладача спеціальних дисциплін ПТНЗ швейного профілю.

Проектування одягу є і навчальною дисципліною і одним з найважливіших етапів формування якості одягу, ефективності його виробництва. Сучасний рівень проектування у швейній галузі, доводить її неконкурентноспроможність на споживчому ринку. Це вимагає переосмислення методології і технології проектування, переміщення аспектів з трудомістких проектних процедур на наукомісткі процедури.

Проектування і виготовлення швейних виробів має кілька виробничих процесів. Основними процесами, що визначають якість одягу на стадії домашнього проектування, є моделювання і конструювання основи виробу. Завданням процесу конструювання є отримання із плоскої тканини та інших матеріалів, які використовуються під час проектування одягу, просторової форми виробу і побудові розгорток деталей одягу за ескізом або зразком моделі.

Розрізняють різні системи конструювання (розрахунково-мірочна, розрахунково-аналітична, розрахунково-пропорційна, муляжна) і способи отримання розгорток деталей одягу. Всі існуючі в промисловості системи і методики конструювання, що використовуються при розробці конструкції одягу, відрізняються одна від одної, головним чином, структурою розрахункових формул і способом графічних побудов.

Зміст навчального матеріалу з конструювання швейних виробів являє собою узагальнений багатовіковий досвід кравців з виготовлення одягу. Відсутність єдиної методики конструювання одягу, єдиних поглядів на процес проектування (конструювання) призвело до існування великої кількості спеціальної літератури з вмістом різних методик конструювання. Кожна з них є науково обґрунтованою і враховує закономірності змінюваності розмірів тіла людини, але час від часу не влаштовує фахівців швейної галузі.

Практика доводить, що проектуванню (а саме конструюванню) швейних виробів у вищих навчальних закладах ХХІ століття продовжують навчати традиційно: використовують різні методики конструювання з ручним методом побудови креслень конструкцій. Відсутність єдиної методики конструювання, яка могла б задовольнити вимоги освіти й виробництва країни, спричиняє безліч проблем у педагогічній і швейній галузях через незадовільний кінцевий результат – швейний виріб, який недостатньо задовольняє вимоги споживачів. Тільки великий практичний досвід роботи, професіоналізм фахівця допомагає правильно обрати методику конструювання для навчання своїх учнів (студентів) і для побудови креслення основи виробу при промисловому (масовому) або індивідуальному виготовленні одягу.

Проведений нами аналіз побудови креслень конструкцій поясних і плечових виробів засвідчив складність та проблемність останніх. Більшість наукових праць швейної галузі присвячено жіночим фігурам. Як показали сучасні антропометричні дослідження, вони характеризуються найбільшим розмаїттям форм та складністю геометрії поверхні [6]. Саме тому нашу увагу присвячено удосконаленню методики конструювання жіночих плечових виробів легкого асортименту. Креслення конструкції жіночих виробів верхнього асортименту відрізняється від креслення конструкції жіночих виробів легкого асортименту, головним чином, тільки величиною прибавки на вільне облягання.

Розроблена нами безрозрахункова методика конструювання жіночого плечового одягу складається з 333 розмірностей, що значно розширює можливості її застосування фахівцями швейної галузі під час проектування одягу. Вона суттєво відрізняється від існуючих методик конструювання відсутністю розрахункових формул. Побудова креслення основи сукні здійснюється за допомогою констант.

Для зручності користування розробленою методикою конструювання розроблено скорочений запис побудови креслення, де побудова базисної сітки здійснюється за 11 кроків, а побудова креслення спинки або переду – за 7:

- ПОБУДОВА БАЗИСНОЇ СІТКИ – 1) побудова прямого кута; 2) положення лінії талії; 3) положення лінії грудей; 4) положення лінії стегон; 5) положення лінії низу; 6) побудова допоміжної

лінії; 7) ширина базисної сітки; 8) ширина спинки; 9) ширина переду; 10) ширина пройми; 11) побудова лінії основи ший;

- ПОБУДОВА СПИНКИ (ПЕРЕДУ) – 1) побудова лінії горловини; 2) побудова лінії плеча; 3) побудова плечової виточки (побудова нагрудної виточки); 4) ширина плечового схилю; 5) побудова лінії пройми; 6) побудова талієвих виточок і лінії бічного зрізу; 7) оформлення лінії низу;

Кожний з трьох етапів побудови креслення основи виробу (побудова базисної сітки, спинки, переду) супроводжується рисунками. Побудова креслень конструкцій за безрозрахунковою методикою конструювання жіночого одягу дозволяє за лічені хвилини побудувати креслення основи виробу напівприлеглого силуету та вивільнити час на другий етап проектування одягу – моделювання. Користувачам залишається творча частина роботи.

Сучасний швидкий розвиток комп'ютерних технологій змушує переусвідомити ідеологію процесів ручного проектування щодо громіздких математичних розрахунків, методів електронно-обчислювальної техніки і можливостей комп'ютерної графіки.

Розвиток комп'ютерної техніки третього тисячоліття має сприяти переходу від традиційних ручних методів проектування до нових комп'ютерних систем розробки нових моделей одягу. Використання комп'ютерних технологій дозволить перевести професійну діяльність викладача спеціальних дисциплін ПТНЗ швейного профілю на новий, більш високий якісний рівень, скоротити час і підвищити якість процесу проектування у професійній діяльності майбутніх фахівців галузі.

Вирішення даного завдання полягає у комплексній комп'ютеризації та автоматизації процесів підготовки виробництва і впровадження систем автоматизованого проектування (САПР). Ця спроможність комп'ютерної техніки швидко отримувати конструкцію виробу дозволить вивільнити час для творчої проектної діяльності.

Якщо розглядати загальний процес автоматизації у швейній галузі, то можна зазначити, що конструктори одягу або дуже консервативні і не мають бажання автоматизувати свою працю, або запропоновані комп'ютерні технології не забезпечують вирішення основних теоретичних і практичних завдань (Л. Агошков, М. Колосніченко, Г. Кононенко, К. Процик, В. Щербань).

З метою отримання креслення основи виробу за безрозрахунковою методикою конструювання в автоматизованому режимі було застосовано комп'ютерну програму Delphi.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Сучасні завдання, поставлені перед педагогічною і швейною галузями з підвищення рівня сформованості професійної компетентності у майбутніх викладачів спеціальних дисциплін ПТНЗ швейного профілю успішно можна вирішити за допомогою змісту навчального матеріалу на паперових або електронних носіях.

Розроблена нами методика конструювання жіночого плечового одягу позитивно впливає на навчальну і виробничу діяльність майбутніх фахівців галузі. Використання безрозрахункової методики конструювання у процесі професійної проектно-конструкторської підготовки майбутніх викладачів ПТНЗ сприяло підвищенню інтересу до занять, рівня оволодіння конструкторськими знаннями і вміннями, якісному та швидкому виготовленню виробів. Спроможність швидко отримати конструкцію виробу дала можливість отримати значний економічний ефект завдяки підвищенню продуктивності праці, скороченню витрат на проектування, раціональному використанню сировини й робочої сили, підвищити інженерний рівень процесу проектування моделей одягу з більш ефективним використанням інженерних кадрів, вивільнити час для творчої проектної діяльності, а також підготувати конкурентоспроможних фахівців на ринку праці.

Таким чином, для успішної педагогічної, проектно-конструкторської діяльності майбутніх фахівців і педагогічної, і швейної галузей в сучасних умовах розвитку суспільства, підвищення рівня сформованості професійної компетентності виявилось достатнім удосконалити зміст навчального матеріалу і засоби навчання.

Матеріал статті не вичерпує всіх аспектів зазначеної проблеми і відкриває нові перспективи для подальшої розробки бази методик побудови конструкцій одягу різного асортименту для використання у навчально-виробничій діяльності майбутніх фахівців та підвищення якості їх професійної підготовки.

Подальші дослідження планується провести у напрямку вивчення проблем формування професійної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників швейної галузі.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи / [Парашенко Л.І., Пометун О.І., Савченко О.Я., Трубацьова С.Е.]. – К.: «К.І.С.», 2004. – 112 с. – (Бібліотека з освітньої політики).
2. Концепція розвитку інженерно-педагогічної освіти в Україні: проект / за ред. О.Е. Коваленко. – Х.: УПА, 2004. – 20 с. – (Нормативні правові документи)
3. Кремень В.Г. Освіта і наука України: шляхи модернізації (Факти, роздуми, перспективи) / Кремень В.Г. – К.: Грамота, 2003. – 216 с.
4. Полонский В.М. Словарь по образованию и педагогике / Полонский В.М. – М.: Высш. шк., 2004. – 512 с.
5. Професійна освіта: словник / [уклад. С.У. Гончаренко та ін.]; за ред. Н.Г. Ничкало. – К.: Вища шк., 2000. – 380 с.

6. Цимбал Т.В. Антропометрична стандартизація проектування одягу: монографія / Тетяна Валентинівна Цимбал. – К.: КНУТД, 2004. – 148 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Васенок Тетяна Михайлівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри професійної освіти і комп'ютерних технологій Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Наукові інтереси: педагогічне проектування, інженерне проектування одягу.

УДК 37(477.84) «17/18»

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ТА ПОЛІТИЧНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ ЗАХІДНОГО ПОДІЛЛЯ (СЕР. XVIII-XIX СТ.)

Тетяна Зузяк

В статті аналізуються історія та розвиток педагогічної освіти на території Західного Поділля другої половини XVIII-XIX століть, які прями́м чином залежали від реформаційних процесів, здійснених Австрією у зазначений період. Розглянуті освітні реформи в душі політики Просвітництва, які впроваджувала австрійська імператриця Марія-Тереза та її син Йосиф II. Доведено, що освітні реформи на теренах Західного Поділля мали ліберально-показовий характер. Охарактеризовані освітні процеси міста Тернопіль, який у середині XIX став найпотужнішим культурним осередком Поділля. Розглянуто питання підготовки учительських кадрів на території Тернополя та його околиць. Доведено, що стан педагогічної освіти на Західному Поділлі був яскравою ілюстрацією суті політики австрійського уряду в галузі освіти.

Ключові слова: Західне Поділля, педагогічна освіта, австрійський уряд, Тернопіль, Барвінський.

Постановка проблеми. Розвиток педагогічної освіти на території Західного Поділля в другій половині XVIII ст. відбувався в умовах глибоких соціально-політичних і національних протиріч, розв'язання яких прями́м чином залежало від реформаційних процесів, здійснюваних країноколонізатором у зазначений період. Освіта Західного Поділля звертаючи увагу на географічне розташування та історію формувалась під різними впливами, що запозичували як зі Сходу, так із Заходу. Все це разом сприяло локалізації етнокультурної спільності мешканців Західного Поділля, етнічність яких урізноманітнювалася й внаслідок міграції в Україну населення з країн-колонізаторів: угорців, поляків, румунів, євреїв, росіян та ін. Особливо потужною в економічному, політичному, культурному плані була польська громада Західного Поділля.

Аналіз актуальних досліджень. Історичні обриси розвитку освіти, що становлять значний інтерес для нашого дослідження розглянуті в працях С. Сірополка, М. Ярмаченка, О. Любар, П. Білінського, О. Барвінського, Д. Антоновича, М. Грушевського, Л. Березівської, А. Бойко, Н. Гулана, Н. Дем'яненко, Н. Дічек, М. Зогіна, Н. Калениченко, І. Лікарчука.

Мета статті полягає у висвітленні соціально-економічних і політичних чинників розвитку педагогічної освіти Західного Поділля (сер. XVIII-XIX ст.)

Виклад основного матеріалу. Слід зазначити, що історія України є разом і історією Поділля, але в дійсності історія Поділля має багато своєрідних особливостей супроти історії інших українських земель. У «Нарисах з історії Поділля» (1927) Є. Сіцінський зазначає, що Поділля поділялося на дві досить відмінні частини: західну і східну й ті дві половини Поділля мали неоднакову історію та не завжди однаково називалися. Західна частина Подільської землі, а власне та, що простягається по середній Придністрянщині за часів передтатарських називалася Пониззям, тобто землею нижчою проти сусідньої горішньої Галичини та Прикарпаття. Займала вона лівий бік річок Дністра та Стрипи і кінчаючи річкою Лядавою, або ще далі річкою Мурафою [1, с. 5]. Західне Поділля, а саме Тернопіль був вперше зазначений на карті Пограбіюса, виданій у Венеції 1570 р., також на карті Герарда Меркатора, виданій в 1595 році [2, с. 22].

Дослідження Західного Поділля має давню традицію. Специфіка досліджень краю першої половини XIX ст. полягала в тому, що цією справою займалися переважно польські науковці. Майже у всіх польських публікаціях Західне Поділля розглядалося в контексті історії культури Речі Посполитої як її невід'ємна частина. Особливо в цьому зв'язку необхідно відзначити працю польського історика О. Яблоновського, який разом із директором польського головного архіву давніх актів професором С. Павенським упорядкували й опублікували у Варшаві впродовж 1875-1895 років 20-ти томну збірку документів, матеріалів та нарисів під назвою «Історичні джерела. Польща XVI-XVII ст. Географічний і статистичний огляд» [3, с. 18-19].

Як зазначає М. Грушевський «в 1772 році Австрія взяла ціле воєводство Руське, майже ціле Белзьке, сусідні частини Подільського і Волинського воєводства і Холмської землі, послалася при тім на